

PAPA HOORT ER OOK BIJ

VADERS TOELATEN
IN HET LEVEN
VAN HUN KINDEREN

Tina De Gendt

D/2019/45/54 – ISBN 978 94 014 5875 7 – NUR 854, 840

VORMGEVING COVER Peer De Maeyer
VORMGEVING BINNENWERK Keppie & Keppie
FOTOGRAFIE Wouter Rawoens

© Tina De Gendt & Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2019.
Uitgeverij LannooCampus maakt deel uit van Lannoo Uitgeverij,
de boeken- en multimediodivisie van Uitgeverij Lannoo nv.

Alle rechten voorbehouden.

Niets van deze uitgave mag verveelvoudigd worden en/of
openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm,
of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever.

Uitgeverij LannooCampus
Vaartkom 41
3000 Leuven
België

Postbus 23202
1100 DS Amsterdam
Nederland

www.lannoocampus.be

www.lannoocampus.nl

INHOUD

VOORWOORD	9
<i>Bruno Vanobbergen</i>	
1 WAAROM VADERWERKINGEN HET VERSCHIL KUNNEN MAKEN	13
Waarom vaderwerkingen er meer dan ooit toe doen	
<i>De expert leest mee: Thomas Thys</i>	
2 PAPA'S VAN DE EENENTWINTIGSTE EEUW	45
De vaders van de vaderwerking getuigen	
<i>De expert leest mee: Redouane Ben Driss</i>	
3 HET VADERWEEKEND	69
Achter de schermen van de vaderwerking	
<i>De expert leest mee: Jan Peeters</i>	
4 VADERS BETREKKEN VOOR DUMMIES	97
Stap voor stap naar een succesvolle vaderwerking	
<i>De expert leest mee: Arne Van Schoors</i>	
HET LAATSTE WOORD	119
<i>Nadia Merchiers</i>	
LITERATUUR	123

*‘Papa’s zorgen ervoor
dat het haar van hun
kinderen groeit.’*

Tibo (5 jaar)

VOORWOORD

Bruno Vanobbergen

‘Wat vader zegt, is altijd slecht. Wat vader doet, is nimmer goed. Maar er wordt zo vaak vergeten dat er van vaders centen wordt gegeten.’ Deze boodschap hing op een tegel op de overloop van de woning van mijn grootouders. Als kind al vond ik dit bijzonder grappig. Het was toen al een getuigenis van een vervlogen tijd en is dat vandaag nog veel meer. En toch moest ik eraan denken toen ik gevraagd werd een voorwoord te schrijven voor dit boek over vaderwerkingen.

We hebben vandaag een veel grotere diversiteit aan vaders dan pakweg vijftig jaar geleden. In deze diversiteit valt op hoe vaders zoekende zijn. Vader zijn betekent kwetsbaar zijn. De vaders die in dit boek aan het woord komen, brengen dit op een bijzonder mooie wijze onder woorden. Murat heeft het over vaders die ook mensen zijn en dus fouten kunnen en mogen maken. Ahmed kijkt naar opvoeden als een onzeker weten. Je leidt jouw kinderen in in een wereld waarvan je niet altijd weet hoe die precies in elkaar steekt. De kwetsbaarheid van het vaderschap sluit evenwel de trots en het zelfbewustzijn van de vaders niet uit. Jamal omschrijft de opvoeding van zijn kinderen als het project van zijn leven. En waar Thomas zichzelf als de gids van zijn kinderen ziet, stelt Murat zich voor als de kapitein. Kracht en kwetsbaarheid vallen samen en maakt hen tot mooie, integere vaders.

De kracht en kwetsbaarheid waar vaders zo bewust mee omgaan, zijn niet vanzelf gekomen. Ze zijn moeilijk denkbaar zonder de vaderwerking van De SLOEP. Deze doet veel, maar ze geeft bovenal vertrouwen. De vaderwerking staat daarmee in het hart van wat het Kinderrechtenverdrag over opvoeding vertelt. Het Kinderrechtenverdrag gaat uiteraard over rechten van kinderen. Mensen denken soms dat dit betekent dat kinderen het voortaan voor het zeggen hebben en dat volwassenen alleen nog maar een tweederangsrol te vervullen hebben. Niets is minder waar. Het Kinderrechtenverdrag beklemtoont dat ouders de belangrijkste opvoeders zijn. En dat het de opdracht is van de overheid om ouders in hun opvoedingsverantwoordelijkheid zo goed mogelijk te ondersteunen. Dat is wat vaderwerkingen proberen te doen. In dit boek wordt duidelijk

hoe vaderwerkingen een wezenlijk verschil kunnen maken. Voor de vaders, maar absoluut ook voor de moeders en de kinderen.

Redouane Benn Driss formuleert heel krachtig waar de sleutel ligt, wil je werkelijk aan opvoedingsondersteuning doen: 'Niets over de vader, zonder de vader.' Over participatie is de voorbije tijd al veel gedacht en geschreven. Voor een vaderwerking is participatie het uitgangspunt. De vaderwerking, en breder de wijze waarop opvoedingsondersteuning hier vorm krijgt, vertrekt vanuit het willen realiseren van een collectief leerproces. Het gaat niet om de plaats van de opvoedingsexpert als alwetende, maar om het per definitie participeren van ouders aan onze samenleving, zij het op verschillende manieren en in verschillende mate. Aandacht hebben voor de betrokkenheid van ouders en in het bijzonder vaders betekent dan niet zozeer vaders willen aanzetten tot (meer) participatie of betrokkenheid. Het gaat er meer om oog te hebben voor de verschillende manieren waarop zij dagdagelijks participeren aan de opvoeding en aan de bredere samenleving, die (h)erkennen en ermee aan de slag gaan.

Het streven om de leefwereld van de vaders – die vaak zo verschillend is – als vertrekpunt voor de vaderwerking te nemen, valt me bij De SLOEP erg op. Professionals worden uitgedaagd om zich onder te dompelen in de complexiteit die het dagelijks leven van mensen kenmerkt die geconfronteerd worden met armoede, uitsluiting en ongelijkheid. Ze bevragen voortdurend de wijze waarop problemen van mensen die met armoede of uitsluiting geconfronteerd worden doorgaans worden voorgesteld. Meestal gebeurt dit van buitenuit, maar in een leefwereldbenadering daarentegen wordt van binnenuit gewerkt. De professionals gaan op zoek naar hoe mensen zelf hun vragen en behoeften definiëren. In deze benadering gaan ze telkens opnieuw na wat de verwachtingen, bekommernissen en strategieën zijn van de vaders. In plaats van te oordelen zonder kennis van zaken, proberen ze te luisteren en te begrijpen. Zo komen de professionals tot een vaderwerking waarin sociale grondrechten en sociale rechtvaardigheid centraal staan. Juist daarom is deze publicatie zo belangrijk. Ze toont aan dat sociaal werk niet zonder een mensenrechtenperspectief kan.

Bruno Vanobbergen
algemeen directeur Vlaams Agentschap Opgroeien

*‘Mijn papa heeft mij
leren lopen.’*

Susannah (5 jaar)

1 WAAROM VADERWERKINGEN HET VERSCHIL KUNNEN MAKEN

Waarom vaderwerkingen er meer dan ooit toe doen

Vaders zijn aanwezig er dan ooit. Niet alleen thuis, ook in de professionele kind-sector nemen ze geen genoegen meer met een rol als ‘hulpje van moeder.’ Tegelijkertijd verschijnt er een enorme diversiteit aan ‘vaderrollen.’ Dat stelt de sector voor een belangrijke uitdaging: hoe kunnen we in deze context vaders de erkenning geven die ze zoeken? Vaderwerkingen, een concept dat steeds meer aanslaat, lijken daarop het antwoord te bieden. Wanneer vaders (zeker vaders in precare situaties) positieve erkenning krijgen voor dit belangrijke deel van hun identiteit, neemt ouderbetrokkenheid toe en wordt het hele gezin versterkt.

DE EXPERT LEEST MEE: THOMAS THYS

- Opgelid als psycholoog. Docent en onderzoeker aan de Arteveldehogeschool in Gent, Opleiding Pedagogie van het Jonge Kind.
- Projectleider van het project Vaders in Beeld en ontwikkelaar van het Vadervriendelijk Initiatief.
- Zelf jonge vader van Dries.

Als jonge onderzoeker zette Thomas Thys vadervriendelijkheid in Vlaanderen op de kaart en ontwikkelde hij een tool waarmee voorzieningen kunnen werken aan vaderbetrokkenheid. Nu hij zelf vader is, is hij meer dan ooit overtuigd van het nut van die tool. ‘Vaders zijn volwaardige opvoeders, maar worden nog te vaak aangesproken als de assistenten van de moeders.’

IN HET KORT

- Vadervriendelijkheid als voorwaarde om met vaders te werken.
- Vaderbetrokkenheid is anders dan moederbetrokkenheid.
- Waarom de perinatale periode cruciaal is voor vaders.

De levensloop van kinderen

CONCEPTIE

80 procent van de vaders is aanwezig bij de conceptie.

WE ZIJN ZWANGER!

De **helft** van de vaders is aanwezig bij het afnemen van de zwangerschapstest.

NAAR DE GYNAECOLOOG

Sinds 2017 zijn er in Vlaanderen voor het eerst **meer vrouwelijke** dan mannelijke gynaecologen.

BEVALLING

In de jaren 1950 woonde **5 procent** van de partners in België de bevalling bij. In de jaren 2010 schommelt dit rond de **95 procent**.

DE ROZE WOLK

In 2017 nam **2,7 procent** van de tewerkgestelde vaders ouderschapsverlof op. Dat is een verdubbeling ten opzichte van vijf jaar daarvoor. Van de vrouwen nam **4,5 procent** ouderschapsverlof op. Dat was iets minder dan vijf jaar tevoren.

NAAR DE KINDEROPVANG

Slechts **3 procent** van het personeel in de kinderopvang is mannelijk.

HOGER ONDERWIJS

Mannelijke studenten hebben **12 procent** meer kans om uit te vallen in het hoger onderwijs dan vrouwelijke studenten.

MIDDELBAAR ONDERWIJS

Twee derde van de leerkrachten in het middelbaar onderwijs is vrouw.

EERSTE SCHOOLDAG

80 procent van de leerkrachten in het lager onderwijs is vrouw.

KLEUTERKLAS

3 procent van de kleuteronderwijzers is mannelijk.

Waar zijn de papa's?

Waar kinderen zijn, zijn vaders. Op scholen, in ziekenhuizen, speelpleinwerkingen, jeugdbewegingen, vakantieparken, crèches en inloopteams. Toch zien we ze daar niet altijd even vaak. En ze lijken niet altijd even betrokken. Dat voorzieningen voor kinderen rekening moeten houden met ouders, daar hoeft je vandaag nog maar weinig mensen van te overtuigen. Enkele decennia geleden was dat nog wel zo: nog maar een generatie geleden waren er ouders die beleefd maar kordaat de deur werden gewezen door artsen, verpleegkundigen, kinderverzorgers en leerkrachten. In de afgelopen eeuw hebben voorzieningen zich echter in razendsnel tempo aan de behoeften van moderne ouders aangepast. Alleen blijkt bij de start van de eenentwintigste eeuw dat wanneer we 'ouders' zeggen, we meestal alleen de moeders voor ogen hebben.

Beeld je de volgende alledaagse situatie in. Vader komt dochterlief ophalen van de peutertuin en wordt aangesproken door de verzorgster: 'Meneer, wilt u eens aan uw vrouw zeggen dat ...' Een onschuldig tafereel dat zich dagelijks afspeelt in allerhande voorzieningen. En dat tegelijk alles zegt over de manier waarop vaders in de eenentwintigste eeuw nog steeds worden benaderd: als tweederangs opvoeders. Wanneer het over opvoeden gaat, wordt hij gedegradeerd tot doorgeefluik voor de eigenlijke opvoeder: de moeder.

Dat vaders wel degelijk aanstoot nemen aan zo'n behandeling, wordt ook bevestigd in onderzoek. Tijdens bevragingen geeft bijna drie vierde van de vaders aan dat ze zich weinig welkom voelen in kindvoorzieningen en graag wat meer op de hoogte zouden zijn van het reilen en zeilen van hun kinderen. En steeds minder vaders zijn bereid dit te accepteren. De noodkreet die we vandaag horen in tal van sectoren komt echter niet uit het niets.

DE EXPERT LEEST MEE: THOMAS THYS OVER VADERVRIENDELIJKHEID

We komen van ver, maar nog steeds is er op veel plaatsen een grote discrepantie tussen wat men zegt (je moet betrokken zijn bij de opvoeding) en de boodschap die je krijgt (je hoort er niet bij). Het begint al in de wachtkamer van de gynaecoloog. Kijk eens naar de posters en ga na hoeveel vaders je ziet. In menig ziekenhuis is de enige man die je afgebeeld ziet op posters een pleger van partnergeweld. Bij babyconsulten en bij kinderartsen krijg je precies hetzelfde beeld: niet alleen

de posters en de boekjes tonen bijna uitsluitend vrouwen, ook zijn er bijna alleen maar vrijwilligsters en verpleegsters. Als man voel je dat niet alleen, maar bovendien word je er vaak nog eens extra attent op gemaakt wanneer je dan toch mee naar binnen gaat. Ik heb zelf ook ervaren dat je als vader minder betrokken wordt bij het gesprek of enkel wordt aangesproken als het 'hulpje van de moeder'. Het zit hem vaak in kleine dingen. Zo wordt er gevraagd of je wel eens babysit. Dat zou men toch nooit aan de moeder vragen? Als het je eigen kinderen zijn, heet dat niet babysitten, maar opvoeden.

Kijk eens naar de posters en ga na hoeveel vaders je ziet. De kans is groot dat de enige man die je afgebeeld ziet een plegger is van partnergeweld.

Het is niet verwonderlijk dat veel vaders zich niet gewaardeerd of gerespecteerd voelen in kindvoorzieningen. Een minderheid van vaders protesteert of ergert zich. Minder zelfverzekerde vaders interpreteren de manier waarop ze behandeld worden juist als een bevestiging van het idee dat ze tweederangs opvoeders zijn. Die vaders kruipen juist nog meer in hun schulp, maar dat zien zorgverstrekkers en hulpverleners vaak niet.

Ik geef op dat vlak aan mijn studenten altijd het voorbeeld van een vader die in ons onderzoek werd bevroegd. Hij was meegegaan naar de echografie met zijn zwangere vriendin. Toen we de gynaecologe interviewden vertelde ze dat ze zich had geërgerd aan de vader die tijdens het consult afwezig had weggekeken en op het einde één heel technische vraag had gesteld over de echografie. Toen we de vader in kwestie zelf interviewden over het consult vertelde hij een heel ander verhaal: hij voelde zich erg onwennig omdat hij nog nooit bij een gynaecoloog was geweest en beschaamd omdat hij van niets op de hoogte was. Alleen op het einde had hij al zijn moed samen geraapt om toch een vraag te stellen over de echografie. Hij had namelijk gehoord dat die stralen slecht konden zijn voor de baby en was daar ongerust over.

Dit voorval is heel tekenend voor de miscommunicatie tussen vaders en professionals. Ze zien wat ze willen zien, zonder echt door te vragen. Dat is de cyclus die wij met de Vaders in Beeld-campagne wilden